

BỒI DƯỠNG NĂNG LỰC TỰ QUẢN CHO HỌC SINH TRONG VIỆC TỔ CHỨC CÁC HOẠT ĐỘNG GIÁO DỤC NGOÀI GIỜ LÊN LỚP

Phạm Phúc Tuy
Khoa CBQL & Nghiệp vụ
Trường CĐSP Bình Dương

HĐGDNGLL là một trong ba hoạt động quan trọng, là bộ phận hợp thành của quá trình giáo dục, góp phần thực hiện mục tiêu giáo dục – đào tạo của nhà trường:

- + Hoạt động dạy-học trên lớp
- + Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp
- + Hoạt động giáo dục lao động kỹ thuật, hướng nghiệp và dạy nghề

HĐGDNGLL góp phần hình thành cho học sinh ý thức XH, lối sống, nếp sống, biết xử lý tốt các mối quan hệ XH; Củng cố, mở rộng, phát triển, nâng cao hiệu quả những tri thức, thái độ, kỹ năng tiếp thu được ở trên lớp, giúp học sinh tin tưởng, tích cực trong việc học tập, lĩnh hội tri thức; Tạo điều kiện thực hành, rèn luyện thông qua hoạt động cụ thể có sự hướng dẫn của thầy cô

Quá trình tổ chức các HĐGDNGLL cho học sinh phải đảm bảo thực hiện các nhiệm vụ giáo dục sau đây:

+ Nhiệm vụ giáo dục về nhận thức: Bổ sung, củng cố, góp phần hoàn thiện tri thức. Ngoài ra những HĐGDNGLL còn giúp các em có thêm những kiến thức mới (thường là những hiểu biết chung về xã hội, những điều cần cho cuộc sống...)

+ Nhiệm vụ giáo dục về thái độ: Hình thành và phát triển những phẩm chất đạo đức, tình cảm đạo đức trong sáng; Hướng cho HS biết yêu quý cái tốt, cái đẹp, biết ghét cái xấu, cái lỗi thời; Mong muốn vươn lên trở thành con ngoan, trò giỏi, trở thành người công dân tốt

+ Nhiệm vụ rèn luyện kỹ năng: Tổ chức cho học sinh góp phần tham gia xây dựng xã hội, truyền bá tư tưởng cách mạng, qua đó tự giáo dục bản thân; Tạo điều kiện, cơ hội cho học sinh rèn luyện những kỹ năng giao tiếp có văn hóa, hình thành những thói quen tốt trong học tập, lao động.

Với mục tiêu, nhiệm vụ như trên, HĐGDNGLL chỉ thực sự phát huy tác dụng khi học sinh tham gia các hoạt động với tư cách là một chủ thể thực sự. Điều đó có nghĩa là các em phải tự nguyện, tự giác tham gia hoạt động, phải có đủ khả năng để tích cực, chủ động tham gia vào các giai đoạn của việc tổ chức hoạt động. Chính vì thế bồi dưỡng khả năng tự quản cho học sinh trong các HĐGDNGLL là một việc cần được các nhà giáo dục quan tâm hàng đầu.

Để có định hướng trong việc bồi dưỡng tự quản, trước hết chúng ta cần quan tâm năng lực tự quản của học sinh được biểu hiện trong hoạt động như thế nào.

Năng lực tự quản là khả năng tự tổ chức, quản lý, tự giải quyết những công việc của bản thân, của tập thể.

Về những biểu hiện năng lực tự quản được mô tả qua mức độ tham gia của trẻ em phối hợp cùng người lớn trong việc tổ chức hoạt động. Thang bậc của sự tham gia do tổ chức nhi đồng LHQ đề xuất được mô tả gồm có 10 bậc, trong đó từ bậc 1 đến bậc 3 biểu hiện không có sự tham gia thực sự của trẻ, từ bậc 4 đến bậc 10 biểu hiện các mức độ từ thấp đến cao trong việc tham gia của trẻ vào quá trình tổ chức hoạt động.

BẬC THANG	BIỂU HIỆN SỰ THAM GIA CỦA TRẺ EM	GHI CHÚ
1	Người lớn điều khiển Trẻ em làm hoặc nói những gì người lớn gợi ý cho chúng nhưng chúng thực sự chẳng hiểu đó là những cái gì. Trẻ chỉ được hỏi lấy lệ.	- Từ bậc 1 – 3 : Trẻ em không tham gia
2	Hình thức trang trí Trẻ em tham gia vào một sự kiện như trang trí do người lớn sắp đặt	
3	Hình thức tượng trưng Trẻ em được nói lên những gì mà chúng suy nghĩ về một vấn đề nhưng có rất ít hoặc không có sự lựa chọn nào về cách tham gia hay diễn đạt các quan điểm của mình.	
4	Trẻ em được giao nhiệm vụ và thông báo Người lớn quyết định về công việc và trẻ em xung phong thực hiện công việc đó. Trẻ em hiểu công việc phải làm và tự quyết định về sự tham gia của mình.	- Từ bậc 4 -10: Các mức độ biểu hiện sự tham gia của trẻ.
5	Trẻ em được hỏi ý kiến và thông báo Công việc do người lớn thiết kế và quản lý nhưng trẻ em được hỏi ý kiến. Trẻ em hiểu hoàn toàn quy trình công việc và ý kiến của các em được lắng nghe nghiêm túc.	
6	Người lớn khởi xướng, quyết định cùng trẻ em Người lớn khởi xướng, trẻ em tham gia vào tất cả các khâu lập kế hoạch và thực hiện. Không những quan điểm của trẻ em được quan tâm xem xét mà bản thân các em cũng được tham gia vào việc quyết định.	
7	Trẻ em khởi xướng & được chỉ dẫn Ý kiến khởi xướng là của trẻ em và trẻ em là người quyết định công việc phải được thực hiện như thế nào. Người lớn luôn có mặt để chỉ dẫn nhưng không quản lý công việc.	

8	<i>Trẻ em khởi xướng & cùng người lớn quyết định</i> Trẻ em khởi xướng công việc và trẻ em cần ở người lớn những lời khuyên, sự bàn luận và hỗ trợ. Người lớn không chỉ huy nhưng sẵn sàng chia sẻ kinh nghiệm để trẻ em cân nhắc và quyết định.	
9	<i>Trẻ em thiết kế và quản lý, người lớn sẵn sàng giúp đỡ</i>	
10	<i>Trẻ em điều khiển hoàn toàn</i>	

Một cách đơn giản hơn, chúng ta có thể quan niệm biểu hiện khả năng tự quản dựa vào mức độ tham gia của học sinh trong các giai đoạn chính của việc tổ chức một hoạt động : **Đề xuất ý tưởng – Thiết kế hoạt động – Tổ chức thi công – Rút kinh nghiệm**

+ **Đề xuất ý tưởng** : Biết dựa vào chương trình, yêu cầu giáo dục của HĐGDNGLL trong từng tháng từ đó đề xuất **chủ đề, nội dung, hình thức** hoạt động phù hợp với tình hình, đặc điểm của lớp mình.

+ **Thiết kế hoạt động** : Biết lập kế hoạch, chương trình hoạt động và chuẩn bị các điều kiện cho việc tổ chức thành công hoạt động (chuẩn bị về tư tưởng,tổ chức nhân sự, cơ sở vật chất,phương tiện, môi trường hoạt động...)

+ **Tổ chức thi công** : Tổ chức, điều hành hoạt động theo kế hoạch đã chuẩn bị; biết động viên, phối hợp,hỗ trợ, giúp đỡ nhau trong hoạt động.

+ **Rút kinh nghiệm** : Biết kiểm điểm, rút ra những bài học thành công, thất bại để tổ chức tốt các hoạt động tiếp theo.

Căn cứ vào các dấu hiệu trên, chúng ta có thể rút ra những định hướng chung, những biện pháp để bồi dưỡng khả năng tự quản cho học sinh trong việc tổ chức hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp:

- Người giáo viên cần tin tưởng khả năng của học sinh, các em hoàn toàn có thể tự quản được nếu có sự tác động đúng cách của chúng ta. Người giáo viên luôn biết cách tạo cho các em sự tự tin vào khả năng của chính mình và tạo điều kiện để các em được thể hiện khả năng của mình trong công việc của tập thể.

- Bồi dưỡng khả năng tự quản cho học sinh đòi hỏi người giáo viên phải kiên trì,phải có quá trình hướng dẫn,chỉ bảo, giúp đỡ các em từ thấp đến cao phù hợp với năng lực cụ thể của các em, để các em tự lực giải quyết từ công việc đơn giản đến phức tạp.Biện pháp trong giai đoạn đầu là cầm tay chỉ việc, sau đó để các em từng bước tự lực giải quyết những công việc cụ thể trong toàn bộ tiến trình tổ chức hoạt động, tiến tới tự quản hoàn toàn trong công việc. Phương hướng chung là tăng dần khả năng tự quản của học sinh đi đôi với việc giảm dần sự tham gia cụ thể của người giáo viên trong hoạt động cho đến khi các em có thể chủ động hoàn

tòan trong công việc. Khi các em gặp khó khăn trong công việc, sự giúp đỡ của giáo viên cần được thể hiện đúng lúc, đúng chỗ.

- Người giáo viên luôn luôn giữ vai trò là người cố vấn, hướng dẫn chứ không phải là người làm thay cho các em, không áp đặt mệnh lệnh đối với các em. Người giáo viên cần có nghệ thuật động viên, khuyến khích các em, giúp các em có sự tự tin vào khả năng của mình trong công việc.
